

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar il-White Paper — Flimkien għas-Sahha: Approċċ Strateġiku għall-UE 2008-2013

COM(2007) 630 finali

(2009/C 77/23)

Nhar it-23 ta' Ottubru 2007, il-Kummissjoni Ewropea ddeċidiet, b'konformità mal-Artikolu 262 tat-Trattat li jstabbilixxi l-Komunità Ewropea, li tikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

White Paper — Flimkien għas-Sahha: Approċċ Strateġiku għall-UE 2008-2013

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza, inkarigata sabiex tipprepara l-hidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar it-18 ta' Lulju 2008. Ir-rapporteur kienet **is-Sinjura Cser**.

Matul l-447 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fis-17 u t-18 ta' Settembru 2008 (seduta tat-18 ta' Settembru), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'114-il vot favur, 4 voti kontra u 7 astensjonijiet.

1. Konkluzjonijiet u rakkomandazzjonijiet

1.1 Il-KESE jilqa' b'mod favorevoli l-White Paper *Flimkien għas-Sahha*. Fil-fatt, il-Kumitat ukoll jenfasizza r-rabta bejn is-sahha minn naha u l-prospertà ekonomika u l-kompetittività min-naha l-oħra, u jagħraf id-dritt taċ-ċittadini li jiehdu d-deċizjonijiet li jikkoncernawhom fil-qasam tas-sahha fiżika u mentali u l-kura ta' kwalità tajba.

1.2 Il-KESE jaqbel mal-Kunsill tal-Ewropa li jagħraf il-valuri fundamentali u komuni Ewropej fil-qasam tas-sahha bhall-universalità, l-aċċess għall-kura ta' kwalità tajba, l-ekwità u s-solidarjetà⁽¹⁾. Huwa qiegħed jistenna tibdil fis-settur tas-sahha pubblika msejjes fuq dawn il-prinċipji fundamentali kif ukoll fuq approċċ ibbażat fuq il-prinċipju tas-sahha fil-politiki kollha". Għalhekk il-KESE jemmen li huwa importanti li jiġu armonizzati l-politika kummerċjali, il-politika ekonomika u dik tal-kompetizzjoni fis-suq intern, u li dawn jaqdu l-objettiv politiku tal-UE fir-rigward tal-garanzija ta' livell għoli ta' sahha pubblika sabiex tissahhah, tiġi segwita u tittejjeb is-sahha tal-bniedem.

1.3 Il-Kumitat jaqbel mal-Kummissjoni u jappoġġja l-fehma tagħha li ma tistax tissawwar ċittadinanza attiva Ewropea jekk ma jkunx hemm għarfien, garanzija u enfasi fuq id-drittijiet fundamentali — fosthom id-drittijiet tal-morda — u mingħajr informazzjoni adegwata. Fl-assenza ta' dawn l-elementi, ma tista' tissawwar l-ebda politika Ewropea tas-sahha.

1.4 Il-Kumitat jaqbel mal-prijoritajiet tal-Kummissjoni, b'mod partikulari fil-qafas tal-ġlieda kontra l-mard u t-theddid transkonfinali li għandhom impatt gravi fuq is-sahha — u l-miżuri li jikkoncernaw il-monitoraġġ tal-katastrofijiet, it-twissija tagħhom, il-ġlieda kontra l-vizzju tat-tipjip u l-abbuż tal-alkohol u l-harsien tas-sahha pubblika.

1.5 Kontribut kontinwu u kkoordinat minn aġenziji speċifiċi tal-UE⁽²⁾ jista' jaqdi rwol importanti sabiex l-istrateġija tiġi aċċettata u implimentata.

(1) Konkluzjonijiet tal-Kunsill dwar "Valuri u Prinċipji Komuni fis-Sistemi tas-Sahha tal-Unjoni Ewropea" (C 2006 146/01).

(2) L-Aġenzija tad-drittijiet fundamentali bbażata fi Vjenna, l-Aġenzija ta' Bilbao, iċ-Centru Ewropew ta' prevenzjoni u kontroll tal-mard, eċċ.

1.6 Il-Kumitat jappoġġja t-twaqqif fil-livell Komunitarju ta' sistema tal-ġbir tad-data iktar speċifika kif ukoll evalwazzjoni kongunta ta' din id-data, bil-ghan li l-istrateġija jkollha probabbiltà ikbar li tirnexxi. Minbarra indikaturi reali u kumparabbli, hemm bżonn li jsir sforz sabiex jiġu aġġornati l-bażijiet tad-data u jiġu żviluppatti metodi biex tiġi kkontrollata l-preċiżjoni tad-data miġbura. Il-Kumitat jixtieq jiġbed l-attenzjoni lejn il-bżonn ta' protezzjoni partikularment rigoruża tad-data ta' natura personali.

1.6.1 Il-KESE huwa tal-fehma li l-pazjenti li jehtiegu kura tas-sahha transkonfinali għandhom jingħataw informazzjoni dwar id-dritt tagħhom għal kura ta' kwalità. Barra minn hekk, l-Istati Membri għandhom jiehdu hsieb li l-provvista hielsa tas-servizzi ma twassalx għad-dumping soċjali f'dan il-qasam, billi dan ikun ta' hsara għall-persunal tal-kura, għal-livell ta' professjonalizmu tagħhom u fl-ahħar mill-ahħar għall-pazjenti.

1.7 Il-KESE jilqa' b'mod favorevoli d-dikjarazzjoni tal-Kummissjoni favur it-tnehhija tal-inugwaljanzi kbar li jeżistu fi hdan l-Istati Membri u bejniethom. Fl-istess hin jixtieq jiġbed l-attenzjoni tal-Kummissjoni lejn il-fatt li l-appoġġ tad-dritt tal-pazjenti għall-mobilità u t-titjib tal-mobilità tal-haddiema tas-sahha m'għandhom bl-ebda mod jikkontribwixxu biex dawn l-inugwaljanzi jizjeddu.

1.8 Il-KESE jappoġġja l-intenzjoni tal-Kummissjoni li ssahhah u tippromovi l-prevenzjoni u jilqa' l-promozzjoni tal-Kummissjoni ta' programmi li jiffavorixxu l-għarfien f'termini ta' sahha għal diversi kategoriji ta' età. Il-programmi tar-radju jew tat-televizjoni pubblika għandu jkollhom rwol imporanti x'jaqdu; dawn għandhom ikunu indirizzati lill-fqar, li jikkostitwixxu parti kbira tal-popolazzjoni tal-Unjoni, b'mod partikulari t-ftal u ż-żgħażaġh li m'għandhom l-ebda opportunità oħra biex jiksbu informazzjoni u għarfien oġġettivi u importanti.

1.9 Il-KESE jipproponi t-tnedija ta' kampanja fuq perijodu fit-tul dwar is-suġġett "Iċ-ċittadin Ewropew b'sahhtu" li għandha ssir flimkien mal-istrateġija ta' hames snin sakemm din tasal fi tmiemha. Dan għandu jippermetti li l-evalwazzjoni tkompli u li, fejn hemm bżonn, tiġi adattata bis-sahha ta' programm annwali u sistema ta' feedback. Il-Kumitat jirakkomanda li l-Kummissjoni testendi t-tul kemm ta' din l-istrateġija kif ukoll tal-programm jew tal-kampanja għal għaxar snin sabiex tiffavorixxi l-iżvilupp ta' mġiba li tagħti importanza ikbar lis-sahha.

1.10 Il-KESE jishaq fuq il-bżonn li l-partijiet ikkonċernati jiġu involuti kemm jista' jkun fl-isforzi mmirati lejn il-promozzjoni tal-istrategġija u ta' dibattitu dwarha kif ukoll lejn l-implimentazzjoni tagħha. Fil-fatt, huwa permezz tat-trasparenza u l-kooperazzjoni li l-istrategġija ser tiġi aċċettata u li d-demokrazija parteċipattiva ser issir realtà.

1.11 Il-KESE jiġbed l-attenzjoni tal-Kummissjoni lejn ir-rwol importanti tas-saħħa u s-sigurtà fuq il-post tax-xogħol u jitlob li tissaħħah il-kooperazzjoni kkoordinata fil-politiki Komunitarji billi jiġu involuti l-imsieħba soċjali u l-Istati Membri u billi tis-saħħah il-prevenzjoni u l-protezzjoni.

1.12 Il-Kumitat jipproponi li l-ispeċjalisti tad-diversi politiki u r-rappreżentanti tal-imsieħba soċjali, l-organizzazzjonijiet professjonali u s-soċjetà ċivili johlqu forums fil-livell lokali, reġjonali, nazzjonali u Komunitarju. Dawn il-forums ta' kooperazzjoni b'diversi livelli jistghu jikkostitwixxu netwerk, jiffavorixxu l-iskambju ta' informazzjoni u l-preżentazzjoni tad-diversi interessi, jippermettu li ssir distinzjoni bejn il-politiki nazzjonali u Komunitarji u jippromovu l-aċċettazzjoni tagħhom. L-edukazzjoni taċ-ċittadini dwar kif għandhom iġibu ruhhom individwalment u kollettivament f'każ ta' kriżi tas-saħħa serja għandha tagħmel parti mill-forums ta' kooperazzjoni li jolqtu lill-pubbliku ġenerali, u għandha tippermetti ġestjoni effikaċi u fl-interess ta' kulhadd matul il-perijodi diffiċli.

1.13 Il-KESE jirrakkomanda li jiġi ggarantit id-dibattitu tal-kwistjonijiet politiċi kif ukoll it-tfassil u l-implimentazzjoni tal-istrategġija permezz tal-holqien ta' forums simili fil-qasam tal-politika internazzjonali tal-UE, bil-kollaborazzjoni tal-organizzazzjonijiet internazzjonali u bil-parteċipazzjoni tal-partijiet ikkonċernati.

1.14 Il-KESE jappoġġja l-innovazzjoni fl-iskemi tas-saħħa tal-Istati Membri u jilqa' l-iżvilupp li sar fil-qasam tas-saħħa online. Madankollu, sabiex il-prinċipju tas-sussidjarjetà u l-applikazzjoni effettiva tad-drittijiet tal-pazjenti jkun ggarantiti, ikun xieraq li l-kwistjoni tkompli tiġi analizzata u li jiġu proposti soluzzjonijiet oħra.

1.15 Il-KESE huwa diżappuntat dwar il-fatt li strategġija li tikkonċerna lil kull ċittadin tal-Unjoni m'għandhiex baġit awtonomu. Biex tiġi ggarantita l-implimentazzjoni effikaċi tal-istrategġija l-ġdida, huwa jirrakkomanda li jiġi eżaminat il-baġit tal-UE ⁽³⁾, li jiġu definiti l-proġetti li jikkonċernaw is-saħħa taċ-ċittadini u li jsiru evalwazzjoni u segwitu kif ukoll armonizzazzjoni tal-miżuri. Matul l-istrategġija kollha, minbarra l-finanzjament tal-proġetti eċċ., wiehed għandu jstabbilixxi wkoll, għal wara l-2013, il-finanzjament baġitarju tal-missjonijiet il-godda li jsiru ripetutament.

⁽³⁾ Ara l-opinjoni tal-KESE tat-12.3.2008 dwar "Ir-riforma tal-baġit tal-UE u l-finanzjament futur" (rapporteur: is-Sinjura Florio) (GU C 204, 9.8.2008).

2. Kummenti ġenerali

2.1 Servizzi tas-saħħa u tal-kura tas-saħħa ta' kwalità jiffurmaw parti mill-mudell soċjali Ewropew, u għandhom jinkludu valuri ferm importanti bhas-solidarjetà li għandhom jiġu żviluppjati b'attenzjoni kbira ⁽⁴⁾.

2.2 Id-dritt tad-deċiżjoni fil-kura mentali u fiżika u l-aċċess għall-kura mentali u fiżika huwa wiehed mid-drittijiet fundamentali taċ-ċittadini Ewropej u wiehed mill-pilastru ewlenin ta' ċittadinanza Ewropea attiva.

2.3 Huwa importanti li l-hidma tagħna tiffoka fuq iċ-ċittadin Ewropew u li naħdmu flimkien biex nibnu kultura Komunitarja tas-saħħa u s-sigurtà.

2.4 Fl-Unjoni Ewropea huwa ferm importanti li wiehed jiġ-ġieled kontra l-faqar u jigarantixxi l-aċċess ta' kulhadd għas-saħħa ta' kwalità tajba, indikatur fundamentali tas-suċċess fil-qasam tas-saħħa iżda wkoll tal-promozzjoni tal-kompetittività ⁽⁵⁾.

3. Kontenut tal-White Paper

3.1 Il-Kummissjoni Ewropea żammet żewġ konsultazzjonijiet dwar it-temi tas-saħħa. Is-seduta rrivelat appoġġ ġenerali għall-implimentazzjoni fl-Ewropa ta' strategġija ġdida għall-politika tas-saħħa kif ukoll ix-xewqa li tiġi intensifikata l-kooperazzjoni bejn il-Kummissjoni u l-Istati Membri sabiex tkompli tittejjeb il-protezzjoni tas-saħħa fi hdan l-Unjoni.

3.2 Matul il-konsultazzjoni pubblika, ġew enfazzjati bosta kwistjonijiet essenzjali:

- il-ġlieda kontra t-theddid għas-saħħa;
- l-inugwaljanzi fil-qasam tas-saħħa, inklużi dawk marbutin mas-sess;
- l-importanza li ċ-ċittadini jiġu infurmati;
- il-kwalità u s-sigurtà tas-servizzi tas-saħħa transkonfinali;
- id-definizzjoni tal-fatturi ewlenin tas-saħħa marbutin mal-istil ta' haġja, in-nutrizzjoni, l-eżerċizzju, il-konsum ta' alkohol, it-tipjip u s-saħħa psikika;
- il-bżonn li tiġi żviluppata sistema ta' informazzjoni Ewropea li tappoġġja l-istrategġija Ewropea għas-saħħa.

3.3 It-Trattat ta' Lizbona, li ġie ffirmat fit-13 ta' Diċembru 2007, ser jikkompleta u jispeċifika l-Artikolu 152 tat-Trattat li jstabbilixxi l-Komunità Ewropea billi jissostitwixxi l-kunċett ta' saħħa tal-bniedem b'dak ta' saħħa fiżika u mentali. Huwa jstendi l-kontenut tat-Trattat billi jinkludi l-monitoraġġ tad-theddid transkonfinali li jista' jkollu impatt gravi fuq is-saħħa, sistema ta' twissija f'każ ta' theddid kif ukoll miżuri għall-ġlieda kontrih.

⁽⁴⁾ Opinjoni tal-KESE tas-6.7.2006 dwar "Il-koeżjoni soċjali: l-iżvilupp tal-mudell soċjali Ewropew" (opinjoni fuq inizzjattiva proprja), rapporteur: is-Sur Ehnmark (GU C 309, 16.12.2006).

⁽⁵⁾ Opinjoni tal-KESE dwar "L-Implimentazzjoni tal-Istrategġija ta' Lizbona: is-sitwazzjoni attwali u l-perspettivi għall-gejjeni".

3.4 Il-White Paper tishaq fuq il-valuri komuni bħad-dritt għal aċċess għal kura ta' kwalità, l-ekwiżità u s-solidarjetà. Il-Kummissjoni fasslet strateġija komuni fuq il-bażi ta' erba' prinċipji fundamentali:

- il-valuri komuni tas-saħha;
- is-saħha bhala l-ikbar ġid;
- il-bżonn li s-saħha tkun fil-qalba ta' kull politika;
- it-tishiġ tar-rwol tal-UE fil-kwistjonijiet ta' saħha fil-livell globali.

3.5 Fuq din il-bażi, hija fasslet tliet objettivi ewlenin għas-snin li ġejjin:

- il-harsien tas-saħha f'Unjoni Ewropea li qiegħda tixjeh;
- il-harsien taċ-ċittadini kontra t-theddid għal saħhithom;
- l-appoġġ għal sistemi dinamiċi tas-saħha u teknoloġiji godda.

Barra minn hekk, il-Kummissjoni ressqet 18-il proposta ta' azzjoni għat-twettiq ta' dawn l-objettivi.

4. Kummenti speċifiċi

4.1 Il-KESE jaqbel mal-prinċipji fundamentali stabbiliti fil-White Paper. Għal din ir-raġuni, huwa jilqa' b'mod favorevoli l-prinċipju ta' "Saħha fil-politiki kollha" (l-approċċ HIAP, Health in All Policies). Il-promozzjoni u l-implimentazzjoni tal-istrateġija jehtieġ kooperazzjoni ferm iktar stretta bejn il-Kummissjoni, l-imsieħba soċjali, is-soċjetà ċivili organizzata, id-dinja akkademika u l-mezzi tax-xandir.

4.2 Il-Kumitat jagħraf it-tliet prinċipji ewlenin li qiegħda taffaċċja s-saħha pubblika dinjija: il-ġlieda kontra "dinja mikrobijoloġika" li qiegħda tinbidel kontinwament, l-evoluzzjoni tad-drawwiet u tal-impjanti tal-bniedem, u l-ġlieda għal vizibilità mteġba u iktar fondi⁽⁶⁾. Fl-istess hin jidentifika l-isfidi li qiegħda taffaċċja l-UE u l-possibiltajiet li għandha:

- it-tixjiġ tal-popolazzjoni, li jirrappreżenta sfida rikorrenti kemm fil-qasam tad-dijanjożi kif ukoll f'dak tal-kura u tat-trattamenti;
- it-theddid għas-saħha bħall-pandemiji tal-mard li jittiehed u l-bijoterroriżmu, li huma sors ta' thassib kostanti;
- il-bidla fil-klima u l-perikoli moħbjia tal-globalizzazzjoni;
- fl-istess hin, l-iżvilupp dinamiku tat-teknoloġiji l-godda u dak daqstant dinamiku tal-mezzi ta' promozzjoni tas-saħha, tal-prevenzjoni u tat-trattament tal-mard.

4.3 Il-KESE jenfasizza li huwa importanti ħafna li l-partijiet ikkonċernati (l-awtoritajiet pubbliċi, l-imsieħba soċjali, l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili u l-assocjazzjonijiet li jirrappreżentaw lill-morda jew li jaħdmu għall-harsien tal-konsum-

⁽⁶⁾ Diskors tas-Sinjura Margaret Chan, Direttur Ġenerali tal-WHO: "Diskors mogħti fil-Kumitat Reġjonali tal-Ewropa", 18 ta' Settembru 2007, Belgrad, Serbja: http://www.who.int/dg/speeches/2007/20070918_belgrade/fr/index.html.

turi) jkunu jistgħu jaqdu rwol attiv u determinanti kemm fl-identifikazzjoni u s-soluzzjoni tal-problemi kif ukoll fl-iżvilupp ta' mġiba li tagħti attenzjoni kbira lis-saħha.

4.4 Il-Kumitat huwa diżappuntat li l-imsieħba soċjali, l-atturi tas-soċjetà ċivili, l-organizzazzjonijiet professjonali u l-assocjazzjonijiet li jirrappreżentaw lill-pazjenti ma ġewx involuti. Jissuġġerixxi li jkun hemm kollaborazzjoni mal-awtoritajiet pubbliċi — fil-livell lokali, reġjonali, nazzjonali u Ewropew — fil-qafas tas-shubija soċjali, u jemma li l-użu effikaċi tal-mezzi finanzjarji huwa kundizzjoni assolutament indispensabbli għat-twettiq ta' strateġija favur is-saħha u s-suċċess ekonomiku tal-Unjoni Ewropea.

5. Is-saħha taċ-ċittadini Ewropej

5.1 Il-KESE jaqbel mal-Kummissjoni li, fil-qafas tal-implimentazzjoni tal-Aġenda taċ-ċittadini, id-drittijiet ċivili u dawk tal-pazjenti għandhom jirrappreżentaw il-bażi tal-politika Ewropea tas-saħha. Għall-ġid tas-saħha ta' kull ċittadin, ikun xieraq li tiġi żviluppata b'mod attiv is-solidarjetà, li hija l-mutur tal-mudell soċjali Ewropew⁽⁷⁾.

5.2 Il-Kumitat jappoġġja ċ-ċittadinanza Ewropea attiva fil-qasam tas-saħha, li hija haġa li ma tistax isseħh jekk din il-kwistjoni ma tingħatax l-importanza li jisthoqqilha. Madankollu, min-keġja l-isforzi li saru s'sissa mill-UE u l-Istati Membri tagħha, għad hemm diskrepanzi kbar fir-rigward tal-istat ta' saħha taċ-ċittadini⁽⁸⁾, l-aċċess tagħhom għal stil ta' hajja tajjeb għas-saħha u l-opportunitajiet indaq, b'mod partikulari⁽⁹⁾ fil-qasam tal-ugwaljanza bejn is-sessi u fir-rigward ta' gruppi żvantaġġati jew vulnerabbli. Il-KESE jitlob li wara li tkun identifikat il-problemi partikulari ta' dawn il-gruppi, il-Kummissjoni tfassal soluzzjonijiet speċifiċi u sistemi ta' għajjnuna, filwaqt li tiffavorixxi l-kooperazzjoni bejn l-Istati Membri. Barra minn hekk, il-promozzjoni ta' programmi speċifiċi għall-evalwazzjoni u t-tharis tas-saħha tal-anzjani tkun ta' benefiċċju għas-soċjetà kollha kemm hi u tippermetti li jiġu kkunsidrati t-tendenzi demografici.

5.3 Fir-rigward tad-diskrepanzi fl-Istati Membri u bejniet-hom, il-Kumitat jappoġġja l-objettiv komuni li jistipula li l-politiki tas-saħha għandhom jikkontribwixxu għall-istrateġiji mmirati lejn it-tnaqqis tal-faqar u l-ġlieda kontra. Anke jekk l-ispejjeż tas-saħha qegħdin jizdiedu kontinwament, din iż-żieda m'għandha bl-ebda mod twassal għal tnaqqis fir-rizorsi tal-individwi u tal-familji jew saħansitra għall-faqar, kemm fi hdan l-UE kif ukoll lil hinn mill-fruntieri tagħha. Fir-rigward tal-użu tas-servizzi tas-saħha, għandna nigarantixxu mhux biss li kulhadd ikollu opportunitajiet indaq iżda wkoll li jkun hemm aċċessibilità finanzjarja ugwali fil-livell lokali u provvista ta' firxa adegwata ta' servizzi tas-saħha pubblika u soċjali. Huwa importanti li nevitaw li nkabbru l-firda li diġà teżisti fis-soċjetà tagħna bejn l-għonja u l-fokra.

⁽⁷⁾ Opinjoni tal-KESE tas-26.9.2007 dwar "Id-drittijiet tal-pazjent" (opinjoni fuq inizjattiva proprja), rapporteur: is-Sur Bouis (GU C 10, 15.1.2008).

⁽⁸⁾ Opinjoni tal-KESE tat-13.9.2006 dwar il-Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Kunsill, lill-Parlament Ewropew, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni dwar "Il-pjan ta' rotta għall-ugwaljanza bejn in-nisa u l-irġiel 2006-2010", rapporteur: is-Sinjura Attard (GU C 318, 23.12.2006).

⁽⁹⁾ Ara l-istudju ta' impatt: l-Italja, in-numru ta' snin fi stat ta' saħha tajjeb huwa ta' 71 sena, filwaqt li l-Unġerija dan huwa ta' 53.

5.4 Il-KESE jemmen li ċ-ċittadini Ewropej għandhom ikunu f'pożizzjoni li jjedhu d-deċiżjonijiet tagħhom fir-rigward tas-saħha mentali u fiżika tagħhom u li jibbenefikaw minn drittijiet ugwali fil-qasam tal-kura tas-saħha fiżika u mentali. Din l-ugwaljanza tista' biss tinkiseb jekk il-gruppi żvantagġati, bħall-persuni emarginati jew li ilhom jgħixu fil-faqar jew il-persuni esklużi għal raġunijiet reliġjużi, jinghataw attenzjoni partikulari. Sabiex tittejjeb is-saħha pubblika, jehtieg li tinghata attenzjoni ikbar lis-saħha mentali, b'mod partikulari fi hdan il-gruppi żvantagġati ⁽¹⁰⁾.

5.5 Il-KESE jissuġġerixxi li l-Istati Membri jkomplu jipprovmu d-djalogu interkulturali sabiex jiġu appoġġjati l-attivitatijiet tal-UE u taċ-ċittadini tagħha, b'mod speċjali fir-rigward tal-offerta u l-użu tas-servizzi tas-saħha. Ir-rikonoxxenza u l-appoġġ tad-diversità kulturali u l-multilingwiżmu għandhom jikkontribwixxu b'mod konsiderevoli biex is-sensibilizzazzjoni fir-rigward tas-saħha tiġi legittimizzata u ankrata fis-soċjetà, jew saħansitra biex tithegġeġ l-assistenza reċiproka ⁽¹¹⁾ u r-rikors, fil-hin, għas-servizzi tas-saħha, il-prevenzjoni u l-kura.

5.6 Il-Kumitat jitlob lill-Kummissjoni biex tfassal proposti mmirati lejn l-iżvilupp ta' mgħiba li tagħti attenzjoni kbira lis-saħha bil-ghan li tintegra din l-ambizzjoni fil-politiki kollha tal-UE. L-objettiv huwa li tiġi pprovduta informazzjoni indipendenti dwar is-saħha mentali u fiżika li tkun aċċessibbli wkoll għaċ-ċittadini li m'għandhomx aċċess għall-Internet u għall-persuni żvantagġjati, li sfortunatament qegħdin jizdiedu. Eżempju ta' kif dan jista' jsir huwa permezz ta' kollaborazzjoni mal-istazzjonijiet tar-radju u t-televiżjoni non kummerċjali sabiex jiġu stabbiliti katini ta' informazzjoni dwar is-saħha pubblika u d-data marbuta mas-saħha (b'mod partikulari l-prevenzjoni), kif ukoll il-komunikazzjoni tal-informazzjoni essenzjali sabiex wiehed isib, mingħajr telf ta' żmien, l-istituzzjonijiet responsabbli għas-segwitu u l-kura. Dan jista' jsir ukoll permezz ta' għodod ta' komunikazzjoni bħall-Internet li jkunu aċċessibbli għall-pazjenti u l-haddiema tas-saħha.

5.7 Il-KESE jenfasizza l-fatt li l-kampanja kontra t-tipjip, id-definizzjoni tal-istandards komuni fil-qasam tat-tikkettar tal-ikel, ir-riċerka farmaċewtika u l-iżvilupp u t-tixrid tas-servizzi tas-saħha online jirrapprezentaw valur miżjud. L-iskambju tal-aħjar Prattika u l-evalwazzjoni tal-prestazzjonijiet jistgħu jaqdu rwol importanti f'bosta oqsma f'termini tal-użu effiċjenti u effikaci tar-rizorsi finanzjarji limitati.

5.8 Il-KESE jemmen li l-politika ta' appoġġ lill-familji, kif ukoll il-provvista ta' tahrig u għajnuna adegwati huma importanti hafna sabiex tiġi promossa s-sensibilizzazzjoni fir-rigward tas-saħha. Din is-sensibilizzazzjoni għandha tidda mit-tqala tal-ommijiet futuri ⁽¹²⁾. Għaldaqstant il-Kumitat jirrakkomanda li sabiex tiġi promossa ċ-ċittadinanza Ewropea, titnieda kampanja fuq perijodu fit-tul dwar "Iċ-ċittadin Ewropew b'saħħtu".

⁽¹⁰⁾ Opinjoni tal-KESE tas-17.5.2006 dwar il-"Green Paper — Intejbu s-saħha mentali tal-popolazzjoni — Lejn strategija dwar is-saħha mentali għall-Unjoni", rapporteur: is-Sur Bedossa (GU C 195, 18.8.2006).

⁽¹¹⁾ Ara l-opinjoni tal-KESE tal-20.4.2006 dwar il-"Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill relatata mas-Sena Ewropea tad-Djalogu Interkulturali (2008)", rapporteur: is-Sinjura Cser (GU C 185, 8.8.2006).

⁽¹²⁾ Perezempju, in-netwerk tal-infirmeria Ungerizi li jipprovidi għajnuna lit-tfal u l-familji tagħhom matul l-ewwel 18-il xahar tal-hajja tat-tarbija.

5.9 Filwaqt li jappoġġja l-moviment hieles tal-haddiema u jir-rikonoxxi d-drittijiet tal-pazjenti, il-KESE jiġbed l-attenzjoni tal-Kummissjoni lejn il-fatt li l-mobilità tal-pazjenti u tal-haddiema tas-saħha m'għandu qatt jaggrava l-inugwaljanzi li diġà jeżistu fis-settur tas-saħha. Dawn id-diskrepanzi għandhom pjuttost jin-querdu ⁽¹³⁾.

5.10 Il-KESE jemmen li servizzi pubbliċi soċjali u tas-saħha suffiċjenti u ta' kwalità tajba huma kundizzjoni indispensabbli sabiex ikun hemm tahrig adegwat u numru suffiċjenti ta' professjonisti f'dawn is-setturi. Għal din ir-raġuni, ikun utli li l-haddiema f'dawn l-oqsma jithallsu aħjar u jinghataw rikonoxxenza soċjali u morali aħjar sabiex dawn il-professjonijiet isiru iktar attraenti fost iż-żgħażaġh. Il-Kumitat jesprimi t-thassib tiegħu fir-rigward tal-istat ta' saħha tal-assistenti soċjali u tal-haddiema tas-saħha li qegħdin jixjieħu u li jbatu mis-sindrome ta' burn out u minn stress professjonali kbir. Jemmen li l-valur tax-xogħol imwettaq mis-servizzi tas-saħha u dawk soċjali għandu jiġi enfasizzat hekk kif għandu jiġi enfasizzat il-fatt li l-professjonisti f'dan is-settur qegħdin iwettqu hidma importanti biex jipprovmu s-saħha fis-soċjetà kollha kemm hi.

5.11 Fil-livell nazzjonali għandu jsir sforz biex titfassal politika tas-saħha soda. Dan jista' jseħh biss jekk jiġi allokat ammont suffiċjenti ta' rizorsi baġitarji u/jew rizorsi mis-sistemi tas-sigurtà soċjali. L-Istati Membri m'għandhomx jinvestu biss fil-prospertà tal-poplu tagħhom iżda wkoll fil-benesseri taċ-ċittadini u s-suġġetti tagħhom.

6. Il-kwistjonijiet transkonfinali u globali

6.1 Il-KESE jaqbel li fl-oqsma tal-globalizzazzjoni u tas-saħha, l-UE tista' taqdi rwol importanti fi hdanha kif ukoll barra mill-fruntieri tagħha, billi tikkontribwixxi għas-soluzzjoni ta' problemi tas-saħha dinjin u billi tfassal soluzzjonijiet Ewropej għall-katastrofijiet, il-pandemiji u l-isfidi l-ġodda marbutin mal-bidla fil-klima, kif ukoll billi tindirizza l-iskarsezza dinjija tal-haddiema tas-saħha permezz ta' fond ta' kumpens speċjali ⁽¹⁴⁾. Tista' wkoll iġġib valur miżjud fil-qasam tal-promozzjoni tal-aċċess għall-medicini.

6.2 It-theddied attwali (HIV/AIDS) u ġodda għas-saħha, li jmorru lil hinn minn kull fruntiera, jikkonfermaw dejjem iktar li l-UE tirrapprezenta valur miżjud, billi l-Istati Membri ma jistgħux imexxu azzjoni effikaci kontra problemi ta' dan it-tip separatament (problema ta' aċċess għat-triterapija). Dan jgħodd fuq kolloxx għall-mard li jittiehed, li jehtieg li jissahhu l-kontrolli u l-protezzjoni u li tiġi organizzata prevenzjoni kkoordinata.

⁽¹³⁾ Opinjoni tal-KESE tas-27.10.2004 dwar il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni intitolata "Segwitu tal-proċess ta' riflessjoni ta' livell għoli dwar il-mobilità tal-pazjenti u l-evoluzzjoni tal-kura tas-saħha tal-Unjoni Ewropea", rapporteur: is-Sur Bedossa (GU C 120, 20.5.2005).

⁽¹⁴⁾ Opinjoni tal-KESE tal-11.7.2007 dwar "Il-Migrazzjoni u l-iżvilupp: opportunitajiet u sfidi" (opinjoni esploratorja), rapporteurs: is-Sinjura Cser u s-Sur Sharma (GU C 256, 27.10.2007).

6.3 Il-KESE huwa diżappuntat bin-nuqqas ta' proposti għal azzjoni speċifika tal-Kummissjoni għall-benefiċċju tal-partijiet involuti li huma essenzjali għas-suċċess tal-istrategġija Ewropea favur is-saħha, jiġifieri l-haddiema tas-settur. Il-korrelazzjoni bejn in-nuqqas ta' haddiema tas-saħha u l-problemi marbutin mal-insuffiċjenza jew in-nuqqas tal-kura hija ċara.

6.4 Il-KESE jshaq fuq l-importanza tal-etika fl-eżerċizzju tad-drittijiet tal-pazjenti fir-relazzjoni tabib-pazjent-haddiema ohra tas-saħha. F'dinja li qiegħda tinbidel u tiżviluppa — pereżempju bl-iżvilupp dinamiku tat-teknoloġġija tas-saħha — l-etika u l-harsien tad-data personali għandhom jingħataw importanza akbar. Għaldaqstant wiehed għandu jagħti importanza partikulari lil dawn il-kwistjonijiet fil-qafas tat-tagħlim u t-taħriġ tal-hajja.

6.5 Il-KESE jixtieq jiġbed l-attenzjoni lejn id-defiċit dejjem ikbar fin-numru ta' haddiema tas-saħha u t-tixjij ta' din il-kategorija tal-popolazzjoni. Għaldaqstant ir-reklutaġġ tal-haddiema jehtieg approċċ tassew etiku b'politiki speċifiċi dwar l-integrazzjoni, il-kompetenzi u s-salarji ta' haddiema tas-saħha minn Stati Membri jew minn pajjiżi terzi. Jehtieg ukoll li wiehed jikkunsidra l-mezzi li jistghu jiffavorixxu r-ritorn tal-haddiema tas-saħha migranti li huma kkwalifikati sabiex jikkontribwixxi għall-iżvilupp ta' sistema tas-saħha tal-pajjiż ta' oriġini tagħhom. Rigward il-migrazzjoni intra-Komunitarja tal-persunal tal-kura, l-Istati Membri għandhom jieħdu hsieb li l-provvista hielsa tas-servizzi ma twassalx għad-dumping soċjali billi dan ikun ta' hsara għall-persunal tal-kura, għal-livell ta' professjonalizmu tagħhom u fl-aħħar mill-aħħar għal-pazjenti.

7. L-adozzjoni u l-implimentazzjoni tal-istrategġija

7.1 Il-KESE huwa diżappuntat bin-nuqqas ta' data u informazzjoni suffiċjenti, oġġettiva, kumparabbli u analizzabbli dwar is-sitwazzjoni taċ-ċittadini Ewropej. Ma teżisti l-ebda sistema ta' segwitu li tista' sservi biex isir paragan bejn l-Istati Membri jew bejn ir-regjuni. L-informazzjoni pprovduta mis-setturi tas-saħha u tas-sigurtà fuq il-post tax-xogħol iġġib fid-dieher diskrepanzi kbar u hafna elementi ta' dubju⁽¹⁵⁾. Certi aġenzji tal-Unjoni Ewropea għandhom rwol importanti x'jaqdu hawn.

7.2 Il-Kumitat jirrakkomanda li jsiru iktar sforzi sabiex jiġu involuti l-partijiet konċernati fil-livell reġjonali, nazzjonali u Ewropew fil-għbir tal-istatistika rilevanti u d-definizzjoni tal-indikaturi.

7.3 Is-suċċess tal-istrategġija ta' Liżbona mġedda jiddependi hafna mis-saħha u s-sigurtà tal-haddiema fuq il-post tax-xogħol tagħhom. Adult iqatta' terz ta' hajtu fuq il-post tax-xogħol. Għalhekk il-kundizzjonijiet li fihom jahdem għandhom importanza kbira mil-lat tas-saħha. Barra minn hekk, ambjent tax-xogħol perikoluż u hazin għas-saħha jista' jwassal għal telf ta' 3 % sa 5 % tal-PGD. Il-prevenzjoni tirrappreżenta l-aħjar mezz kif wiehed jista' jhares is-saħha u s-sigurtà fuq il-post tax-xogħol b'mod

⁽¹⁵⁾ Opinjoni tal-KESE tad-29.5.2008 dwar il-Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Regjuni: "Intejbu l-kwalità u l-produttività fuq ix-xogħol — strategġija Komunitarja 2007-2012 għas-saħha u s-sigurtà fuq il-post tax-xogħol", rapporteur: is-Sinjura Cser — (GU C 224, 30.8.2008).

permanenti. L-SMEs, li jimjegaw iktar minn 80 % tal-haddiema, għandhom jibbenefikaw — billi jadottaw u jirrispettaw il-ftehimiet kollettivi — minn appoġġ partikulari, billi jinsabu f'sitwazzjoni żvantaġġata fir-rigward tal-possibbiltajiet u l-mezzi finanzjarji tagħhom (meta wiehed iqabbilhom mal-kumpaniji multinazzjonali). Il-KESE huwa diżappuntat li l-persuni li jahdmu għal rashom mhumiex protetti fuq ix-xogħol.

7.4 Il-Kumitat jappoġġja l-adattament tas-sistemi tas-saħha tal-Istati Membri favur titjib fil-kwalità tas-servizz. Sabiex jinquerdu l-inugwaljanzi fi hdan l-Istati Membri u lil hinn mill-fruntieri tal-Unjoni, huwa importanti li wiehed jindirizza mhux biss ir-responsabbiltà tal-Istati Membri iżda wkoll ir-rwol li jaqdu r-regjuni, rwol li m'għandu bl-ebda mod iwassal għal interferenza fil-kompetenzi tal-Istati Membri. F'dan il-kuntest, il-KESE huwa mhasseb hafna dwar ir-riformi tas-sistemi pubbliċi tas-saħha li qiegħdin isiru f'ċerti Stati Membri bil-għan li jillimitaw l-iskemi pubbliċi tal-assigurazzjoni tas-saħha u li jwasslu għal privatizzazzjoni qawwija tas-sistemi pubbliċi tas-saħha.

7.5 Il-KESE jappoġġja l-oġġettiv tal-Kummissjoni li tiffavorixxi u ssahħa il-prevenzjoni. L-intenzjoni hija li tittejjeb is-saħha tal-persuni anzjani, tat-tfal u taż-żgħażaġh. L-implimentazzjoni ta' dan l-oġġettiv jiddependi bil-qawwi mill-proposti għall-azzjoni fl-ambitu tat-tippjip, l-ikel, l-alkoħol, is-saħha mentali (inkluża l-marda ta' Alzheimer) u l-iscreening tal-kanċer⁽¹⁶⁾.

7.6 Il-Kumitat jilqa' bi pjaċir il-progress tal-iżvilupp teknoloġiku. Madankollu, jemmen li l-eżiġenzi tal-opportunitajiet indaqs mhumiex ser jiġu sodisfatti permezz tas-soluzzjoni marbuta mas-saħha online li giet proposta. Fil-fatt, ma nafux x'inhi l-fehma tal-professjonisti fir-rigward ta' din il-kwistjoni. Għalkemm huwa xieraq li wiehed isemmi t-tnaqqis tal-ispejjeż u approċċ iktar iffukat fuq il-persuna, il-miżuri għall-garanzija effettiva tad-drittijiet tal-pazjenti u tar-responsabbiltajiet tal-Istati Membri fir-rigward tal-iżvilupp u l-kontroll tas-saħha ma ġewx spjegati biżżejjed.

7.7 Il-KESE jappoġġja zieda fil-kooperazzjoni mal-organizzazzjonijiet internazzjonali u inizjattivi ġodda. Billi l-UE taqdi rwol ewlieni fl-ambitu tal-għajjnuna internazzjonali, il-Kumitat jaqbel li l-kooperazzjoni mal-WHO għandha tissahħa.

7.8 L-Unjoni tista' biss tiffavorixxi t-tweqqi tal-oġġettivi tal-WHO għas-Seklu 21 jekk tikkollabora b'mod effikaċi mal-Istati Membri, l-aġenzji tan-Nazzjonijiet Uniti, il-WHO, l-ILO, organizzazzjonijiet internazzjonali ohra u l-Uffiċċju Internazzjonali għall-Migrazzjoni. Huwa wkoll importanti li jissahhu r-rabtiet mal-organizzazzjonijiet finanzjarji internazzjonali bħall-IMF u l-World Bank u li jittejjeg l-iżvilupp ta' forums ta' diskussjoni internazzjonali mal-imsieħba soċjali u l-organizzazzjonijiet professjonali tas-soċjetà ċivili, b'mod partikulari mal-assoċjazzjonijiet li jirrappreżentaw lill-pazjenti u dawk li jahdmu għall-harsien tal-konsumaturi.

⁽¹⁶⁾ Opinjoni tal-KESE tat-30.5.2007 dwar il-Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Kunsill, lill-Parlament Ewropew, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Regjuni dwar "Strategġija tal-UE li tappoġġja lill-Istati Membri għat-tnaqqis ta' hsara relatata mal-alkoħol COM(2006) 625 finali", rapporteurs: is-Sinjura Van Turnhout u s-Sur Janson (GU C 175, 27.7.2007) u Opinjoni tal-KESE tat-28.09.2005 dwar "L-Obezità fl-Ewropa: ir-rwol u r-responsabbiltajiet tad-diversi msieħba tas-soċjetà ċivili" (opinjoni fuq inizjattiva proprja, rapporteur: is-Sinjura Sharma (GU C 24, 24.1.2006); mhux disponibbli bil-Malti.

7.9 Il-Kumitat jirrakkomanda li jekk l-UE tikseb preżenza iktar b'saħħitha fil-livell internazzjonali, huwa jinghata rwol iktar attiv, fil-limiti tal-kompetenzi tiegħi, fid-diskussjonijiet internazzjonali marbutin ma' ċerti kwistjonijiet, b'mod partikulari dawk li jikkonċernaw l-impatt fuq is-saħħa tal-bniedem tal-isfidi l-godda li jirrizultaw mill-bidla fil-klima.

7.10 L-istrateġija għas-saħħa għandha tkun suġġett permanenti fl-aġenda tal-Politika Ewropea tal-Viċinat u tal-politika internazzjonali tal-UE, bil-ghan li nindirizzaw il-koll flimkien l-isfidi l-godda għas-saħħa u l-pandemiji kif ukoll il-katastrofijiet u l-problemi tas-saħħa l-godda marbutin mal-bidla fil-klima jew fatturi ohra.

Brussell, it-18 ta' Settembru 2008.

8. Riżorsi u mezzi finanzjarji

8.1 Il-KESE jishaq fuq l-importanza li l-istrateġija għas-saħħa tiġi kkunsidrata f'kull qasam tal-politika Ewropea. Ir-riżorsi finanzjarji neċessarji għandhom jiġu ggarantiti, billi l-White Paper tindika li l-baġit ma jalloka l-ebda riżorsi addizzjonali għal dan il-ghan. Għalhekk, il-Kumitat jiddubita li l-kontroll fil-livell Komunitarju u l-proposti għat-tishih tal-mekkanizmi ta' monitoraġġ u ta' ġestjoni tat-theddiet għas-saħħa jistgħu jirnexxu mingħajr finanzjament adegwat. Ikun xieraq, kemm għall-effikaċja tal-finanzjament tal-proġetti kif ukoll minhabba n-natura rikorrenti tal-politiki Komunitarji, li jiġi stabbilit finanzjament baġitarju kontinwu speċifiku għal kull missjoni ⁽¹⁷⁾.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁷⁾ Opinjoni tal-KESE tal-5.7.2006 dwar "Il-Proposta għal Deciżjoni tal-Kunsill dwar is-sistema ta' riżorsi proprji tal-Komunitajiet Ewropej" (// CE, Euratom), rapporteur: is-Sinjura Cser (ĠU C 309, 16.12.2006); mhux disponibbli bil-Malti.